TIESAS SPRIEDUMS (sestā palāta)

2020. gada 26. martā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju aizsardzība – Direktīva 2008/48/EK – Patēriņa kredītlīgumi – Atteikuma tiesības – Termiņš šo tiesību izmantošanai – Prasības par līgumā norādāmo informāciju – Norāde uz informāciju, kas ir vien daudzpakāpju atsauce uz valsts tiesību normām

Lietā C-66/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Landgericht Saarbrücken* (Zārbrikenes apgabaltiesa, Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2019. gada 17. janvārī un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 29. janvārī, tiesvedībā

JC

pret

Kreissparkasse Saarlouis,

TIESA (sestā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Safjans [*M. Safjan*] (referents), tiesneši L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] un N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],

ģenerāladvokāte: E. Šarpstone [*E. Sharpston*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– JC vārdā – *T. Röske, Rechtsanwalt*,

– *Kreissparkasse Saarlouis* vārdā – *G. Rohleder, Rechtsanwalt*,

– Vācijas valdības vārdā – *J. Möller, M. Hellmann* un *E. Lankenau*, kā arī *A. Berg*, pārstāvji,

– Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, kā arī *S. Šindelková*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *G. Goddin* un *B.-R. Killmann*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – vācu.

ņemot vērā pēc ģenerāladvokātes uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp., un labojumi – OV 2009, L 207, 14. lpp., OV 2010, L 199, 40. lpp., OV 2011, L 234, 46. lpp., un OV 2015, L 36, 15. lpp.), 10. panta 2. punkta p) apakšpunktu.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar strīdu starp JC, patērētāju, un *Kreissparkasse Saarlouis* par JC izmantotajām tiesībām atteikties no kredītlīguma, ko viņš ir noslēdzis ar *Kreissparkasse Saarlouis*.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesību akti

3 Direktīvas 2008/48 8.–10., 14. un 31. apsvērumā ir noteikts:

"(8) Ir svarīgi, lai tirgus piedāvātu pietiekamu patērētāju aizsardzību, lai varētu nodrošināt patērētāju uzticību. [..]

(9) Vajadzīga pilnīga saskaņošana, lai visiem patērētājiem Kopienā nodrošinātu augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un lai izveidotu īstu iekšējo tirgu. Tādēļ dalībvalstīm nevajadzētu atļaut saglabāt vai ieviest valstu noteikumus, izņemot tos, kas paredzēti šajā direktīvā. [..]

(10) [..] Atbilstīgi Kopienas tiesību aktiem šai direktīvai nebūtu jāskar tas, kā dalībvalstīs tiek piemēroti direktīvas nosacījumi attiecībā uz jomām, kas neietilpst tās darbības jomā. Tādējādi dalībvalstis varētu saglabāt vai ieviest valstu tiesību aktus, kas ir atbilstīgi šīs direktīvas vai tās atsevišķu noteikumu prasībām par kredītlīgumiem, kas ir ārpus šīs direktīvas darbības jomas, piemēram, par kredītlīgumiem, kuru summa ir mazāka par EUR 200 vai lielāka par EUR 75 000. Turklāt dalībvalstis varētu piemērot šās direktīvas noteikumus arī saistītam kredītam, uz ko neattiecas šajā direktīvā paredzētā definīcija par saistītu kredītlīgumu. [..]

[..]

(14) Kredītlīgumi, kas aptver ar nekustamo īpašumu nodrošināta kredīta piešķiršanu, nebūtu jāiekļauj šīs direktīvas darbības jomā. Šāda veida kredīti pēc būtības ir ļoti īpaši. Šīs direktīvas darbības jomā nebūtu jāiekļauj arī kredītlīgumi, kuru mērķis ir finansēt īpašumtiesību uz zemi vai esošu vai plānotu ēku iegūšanu vai paturēšanu. Tomēr kredītlīgumi nebūtu jāizslēdz no šīs direktīvas darbības jomas tikai tādēļ, ka to mērķis ir esošas ēkas remonts vai vērtības kāpinājums.

[..]

(31) Lai patērētājs zinātu savas kredītlīgumā noteiktās tiesības un pienākumus, visa vajadzīgā informācija kredītlīgumā būtu jāizklāsta skaidri un lakoniski."

4 Atbilstoši minētās direktīvas 2. pantam "Darbības joma":

"1. Šo direktīvu piemēro kredītlīgumiem.

2. Šo direktīvu nepiemēro:

a) kredītlīgumiem, kas ir nodrošināti ar hipotēku vai citu pielīdzināmu nodrošinājumu, ko parasti izmanto dalībvalstī attiecībā uz nekustamo īpašumu, vai kas ir nodrošināti ar tiesībām saistībā ar nekustamo īpašumu;

b) kredītlīgumiem, kuru mērķis ir iegūt vai saglabāt īpašumtiesības uz zemi vai esošu vai plānotu ēku;

c) kredītlīgumiem, kuru kredīta kopsumma ir mazāka par EUR 200 vai lielāka par EUR 75 000;

[..]."

5 Šīs direktīvas 10. panta "Kredītlīgumos iekļaujamā informācija" 2. punkta p) apakšpunktā ir paredzēts:

"Kredītlīgumā skaidri un lakoniski norāda:

[..]

p) informāciju par to, vai pastāv vai nepastāv tiesības atteikties no līguma, laika periodu, kurā var izmantot atteikšanās tiesības, un citus minēto tiesību izmantošanas nosacījumus, tostarp informāciju par patērētāja pienākumu samaksāt izmantoto kapitālu un procentus saskaņā ar 14. panta 3. punkta b) apakšpunktu, kā arī maksājamo procentu apjomu dienā."

6 Šīs pašas direktīvas 14. panta "Atteikuma tiesības" 1. punkts ir formulēts šādi:

"Patērētājs četrpadsmit kalendāro dienu laikā var atteikties no kredītlīguma, nesniedzot nekādu pamatojumu.

Šo atteikuma termiņu sāk skaitīt:

a) no kredītlīguma noslēgšanas dienas; vai

b) no dienas, kad patērētājs saņem līguma noteikumus un nosacījumus, un informāciju saskaņā ar 10. pantu, ja šī diena ir vēlāk nekā šīs daļas a) apakšpunktā minētā diena."

7 Direktīvas 2008/48 22. panta "Saskaņošana un šīs direktīvas obligāta piemērošana" 1. punktā ir noteikts:

"Ciktāl šajā direktīvā iekļauti saskaņoti noteikumi, dalībvalstis savos tiesību aktos nedrīkst saglabāt vai ieviest noteikumus, kas atšķiras no šajā direktīvā paredzētajiem."

Vācijas tiesību akti

8 *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilkodekss), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – "*BGB*"), 492. pantā ir paredzēts:

"1. Patēriņa kredītlīgumu noslēdz rakstveidā, ja vien nav paredzēta stingrāka formas prasība. [..]

2. Līgumā ietver patēriņa kredītlīgumam noteikto informāciju atbilstoši *Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch* [Civilkodeksa ievadlikums – versijā, kas piemērojama faktu pamatlietā norises laikā, turpmāk tekstā – "*EGBGB*"] 247. panta 6.–13. punktam.

[..]"

9 *BGB* 495. pantā bija noteikts:

"1. Patēriņa kredītlīguma gadījumā aizņēmējam ir atteikuma tiesības saskaņā ar 355. pantu.

2. 355.–359.a pantu piemēro ar nosacījumu, ka:

1) norādes uz informāciju par atteikumu vietā ir *EGBGB* 247. panta 6. punkta otrajā daļā minētā obligātā informācija;

2) nesākas atteikuma termiņš:
   a) pirms līguma noslēgšanas, ne arī
   b) pirms aizņēmējs nav saņēmis 492. panta 2. punktā minēto obligāto informāciju; un

3) aizņēmējs [..] arī aizdevējam atmaksā izdevumus, kuri aizdevējam radušies no valsts iestādēm un kurus viņš nevar atgūt."

10 Saskaņā ar *BGB* 503. panta 1. punktu:

"497. panta 2. punktu un 3. punkta pirmo, otro, ceturto un piekto teikumu, kā arī 499., 500. un 502. pantu nepiemēro līgumiem, kuros aizdevuma piešķiršana ir pakārtota nosacījumam par nodrošinājumu ar tiesībām uz nekustamo īpašumu un kuros tiek ietverti nosacījumi, kas ir ierasti līgumiem ar nodrošinājuma tiesībām uz nekustamo īpašumu un to pagaidu finansēšanai."

11 *EGBGB* 247. panta 6. punkta pirmajā daļā bija uzskaitīta patērētāja noslēgta patēriņa kredītlīgumā obligāti ietveramā informācija. Vēl cita līgumā ietveramā obligātā informācija bija minēta *EGBGB* 247. panta 6. punkta otrās daļas pirmajā un otrajā teikumā, 247. panta 7. punktā un 274. panta 8. punkta otrajā daļā (attiecībā uz līgumiem ar papildpakalpojumiem), 247. panta 12. punkta pirmās daļas otrā teikuma 2. apakšpunktā (attiecībā uz saistītiem kredītlīgumiem un finansiālu palīdzību par samaksu) un 247. panta 13. punkta pirmajā daļā (ja ir iesaistīts kredīta starpnieks).

12 *EGBGB* 247. panta 9. punktā bija noteikts, ka *BGB* 503. pantā minētajos līgumos, atkāpjoties no 3.–8., 12. un 13. punkta, informācijai, kas ir minēta šī 247. panta 3. punkta pirmās daļas 1.–7., 10. un 13. apakšpunktā, kā arī 3. punkta ceturtajā daļā un 8. punktā, ir noteikti jābūt ietvertai pirmslīguma informācijā un patērētāja noslēgtajā patēriņa kredītlīgumā. Šajā tiesību normā bija paredzēts, ka līgumā bija arī jāietver informācija par minētā 247. panta 6. punkta otrajā daļā minētajām atteikuma tiesībām.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

13 2012. gadā JC kā patērētājs kredītiestādē *Kreissparkasse Saarlouis* noslēdza kredītlīgumu ar nodrošinājuma tiesībām uz nekustamo īpašumu par summu 100 000 EUR ar fiksētu aizdevuma likmi 3,61 % gadā līdz 2021. gada 30. novembrim (turpmāk tekstā – "aplūkotais līgums").

14 Šī līguma 14. pants "Atteikuma tiesības" bija formulēts šādi:

"Atteikuma tiesības

Aizņēmējs 14 dienu laikā var rakstveidā (piemēram, vēstule, fakss, e-pasts) atteikties no savas piekrišanas noslēgt līgumu, nesniedzot pamatojumu. Atteikuma termiņu sāk skaitīt pēc līguma noslēgšanas, bet tikai pēc tam, kad aizdevuma ņēmējs ir saņēmis visu obligāto informāciju saskaņā ar [*BGB*] 492. panta 2. punktu (piemēram, informāciju par kredīta veidu, informāciju par aizdevuma neto summu, informāciju par līguma darbības termiņu). [..]"

15 Ar 2016. gada 30. janvāra vēstuli JC paziņoja *Kreissparkasse Saarlouis*, ka viņš atsakās no savām līgumsaistībām.

16 JC tādējādi vērsās *Landgericht Saarbrücken* (Zārbrikenes apgabaltiesa, Vācija) ar prasību konstatēt, pirmkārt, ka *Kreissparkasse Saarlouis* prasījums saskaņā ar aplūkoto līgumu nepārsniedz 66 537,57 EUR (aprēķins 2018. gada 30. aprīlī), otrkārt, ka *Kreissparkasse Saarlouis* kavē izpildījuma pieņemšanu, vilcinoties pieņemt šīs summas maksājumu, un, treškārt, ka *Kreissparkasse Saarlouis* ir jāatlīdzina JC kaitējums, kas tam radies, atsakoties pieņemt parāda atmaksu. Pakārtoti JC lūdza konstatēt, ka no paziņojuma par atteikumu saņemšanas datuma *Kreissparkasse Saarlouis* vairs neesot bijis tiesību nedz uz līguma procentiem, nedz uz kredīta atmaksu saskaņā ar aplūkotajā līgumā nolīgto kārtību.

17 *Kreissparkasse Saarlouis* prasīja atcelt JC prasību, pamatojot, ka tā pienācīgi ir informējusi JC par viņa atteikuma tiesībām un ka šo tiesību izmantošanas termiņš esot beidzies brīdī, kad JC vēlējās uz tām atsaukties.

18 Iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar Direktīvas 2008/48 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu to nepiemēro kredītlīgumiem, kas ir nodrošināti ar īpašumtiesībām uz nekustamo īpašumu. Tā norāda, ka Vācijas likumdevējs tomēr ir izmantojis šīs direktīvas 10. apsvērumā minēto iespēju tajā paredzēto regulējumu piemērot jomās – tieši kā šāda veida līgumi –, kuras nav tās tvērumā. Šajos apstākļos tā, atsaukdamās uz 1997. gada 17. jūlija spriedumu lietā *Giloy* (C-130/95, EU:C:1997:372), uzskata, ka minētās direktīvas normu interpretācija ir vajadzīga, lai atrisinātu strīdu pamatlietā, un ka Tiesas kompetencē ir veikt šo interpretāciju aplūkotajā lietā.

19 Attiecībā uz lietas būtību – iesniedzējtiesa jautā, vai aplūkotajā līgumā ietvertā atsauce uz *BGB* 492. panta 2. punktu saistībā ar obligāto informāciju, kas aizņēmējam ir jāsniedz, atbilst Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunktā paredzētajai prasībai, saskaņā ar kuru kredītlīgumā "skaidri un lakoniski" norāda informāciju par to, vai pastāv vai nepastāv tiesības atteikties no līguma, kā arī šo tiesību izmantošanas kārtību.

20 It īpaši iesniedzējtiesa konstatē, ka minētajā *BGB* normā ir arī atsauce uz citu valsts tiesību normu, proti, *EGBGB* 247. panta 6.–13. punktu, savukārt šajā pēdējā minētajā ir atsauce uz citām *BGB* normām. Šajos apstākļos patērētājam, lai viņš varētu identificēt visu to obligāto informāciju, kuras paziņošana nosaka atteikuma no līguma termiņa sākumu, ir jāiepazīstas ar valsts tiesību normām, kas ir ietvertas dažādos tiesību aktos.

21 Patērētājs arī saskaņā ar *EGBGB* 247. panta 9. punktu esot spiests izvērtēt, vai viņa ar konkrēto profesionāli noslēgtais līgums attiecas uz nekustamā īpašuma kredītlīgumu *BGB* 503. panta izpratnē, un šādu jautājumu, iesniedzējtiesas ieskatā, vidusmēra patērētājs nevar izvērtēt, ja viņam nav juridiskas izglītības.

22 Šajos apstākļos *Landgericht Saarbrücken* (Zārbrikenes apgabaltiesa, Vācija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nepieciešamā informācija par "laika periodu, kurā var izmantot atteikšanās tiesības", vai "cit[iem] minēto tiesību izmantošanas nosacījum[iem]" ietver arī priekšnosacījumus atteikuma termiņa sākumam?

2) Ja uz pirmo jautājumu tiek atbildēts apstiprinoši:

vai ar Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunktu netiek pieļauta tāda interpretācija, ka informācija par atteikumu ir "skaidra" un "lakoniska", ja attiecībā uz atteikuma termiņa sākumu tajā pašā nav pilnībā minēta obligāti sniedzamā informācija, lai šis termiņš varētu sākties, bet šajā sakarā ir paredzēta atsauce uz valsts tiesību normu – šajā gadījumā [*BGB*] 492. panta 2. punktu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2014. gada 12. jūnijam –, kurā savukārt ir paredzēta atsauce uz citām valsts tiesību normām – šajā gadījumā [*EGBGB*] 247. panta [6].–13. punktu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2014. gada 12. jūnijam –, un patērētājam tāpēc ir jāizlasa daudzas tiesību normas dažādos tiesību aktos, lai noskaidrotu, kāda ir obligāti sniedzamā informācija, lai viņa aizdevuma līgumam sāktos atteikuma termiņš?

3) Ja uz otro jautājumu tiek atbildēts noliedzoši (un nepastāv pamatoti iebildumi pret atsauci uz valsts tiesību normām):

vai ar Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunktu netiek pieļauta tāda interpretācija, ka informācija par atteikumu ir "skaidra" un "lakoniska", ja atsauce uz valsts tiesību normu – šajā gadījumā [*BGB*] 492. panta 2. punktu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2014. gada 12. jūnijam, – un tajā ietvertā tālākā atsauce – šajā gadījumā [*EGBGB*] 247. panta [6].–13. punktu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2014. gada 12. jūnijam, – noteikti nozīmē, ka patērētājam papildus tiesību normu izlasīšanai ir jāpiemēro juridiska subsumcija, proti, vai aizdevums viņam tika izsniegts ar nosacījumiem, kas parasti ir spēkā ar tiesībām uz nekustamo īpašumu nodrošinātiem līgumiem un to pagaidu finansējuma parastajiem nosacījumiem, vai arī pastāv saistītie kredītlīgumi, lai noskaidrotu, kāda ir obligāti sniedzamā informācija, lai viņa aizdevuma līgumam sāktos atteikuma termiņš?"

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

23 Savos rakstveida apsvērumos Vācijas valdība norāda, ka Tiesas kompetencē nav atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem, jo Direktīvu 2008/48 nepiemēro kredītlīgumiem, kas nodrošināti ar tiesībām uz nekustamo īpašumu un ka Vācijas likumdevējs, neraugoties uz iespēju, ko tam ir piešķīris Savienības likumdevējs, nav izlēmis šajā direktīvā paredzēto regulējumu piemērot jomām, kuras neietilpst šīs direktīvas tvērumā – kā pamatlietā aplūkotie patēriņa kredītlīgumi, kas nodrošināti ar tiesībām uz nekustamo īpašumu.

24 Vācijas valdība arī paskaidro, ka pirms Direktīvas 2008/48 pieņemšanas Vācijas tiesībās jau bija regulējums par šāda veida līgumiem. Tā kā šis regulējums tika uzskatīts par atbilstīgu iepriekšminētās direktīvas noteikumiem, valsts likumdevējs vien uzskatīja par lietderīgu salikt vienkopus tiesību normas par patēriņa kredītu un kredītu, kas nodrošināts ar tiesībām uz nekustamo īpašumu.

25 Šajā sakarā jāatgādina, ka atbilstoši Direktīvas 2008/48 2. panta 2. punkta a) apakšpunktam šo direktīvu nepiemēro kredītlīgumiem, kas ir nodrošināti ar hipotēku vai citu pielīdzināmu nodrošinājumu, ko parasti izmanto dalībvalstī attiecībā uz nekustamo īpašumu, vai kas ir nodrošināti ar tiesībām saistībā ar nekustamo īpašumu.

26 Savienības likumdevējs vienlaikus ir precizējis – kā tas arī izriet no šīs direktīvas 10. apsvēruma –, ka dalībvalstis varētu saglabāt vai ieviest valstu tiesību aktus, kas ir atbilstīgi šīs direktīvas vai tās atsevišķu noteikumu prasībām par kredītlīgumiem, kuri ir ārpus šīs pašas direktīvas darbības jomas.

27 No iesniedzējtiesas lūguma izriet, ka Vācijas likumdevējs šādi ir nolēmis piemērot Direktīvā 2008/48 paredzēto regulējumu līgumiem, kāds aplūkots pamatlietā.

28 Tiesa vairākkārt ir atzinusi savas pilnvaras lemt par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuri attiecas uz Savienības tiesību normām, situācijās, kurās pamatlietas fakti neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā un tādējādi ir tikai dalībvalstu kompetencē, tomēr kurās minētās Savienības tiesību normas ir kļuvušas piemērojamas valsts tiesību dēļ, kurās ir atsauce uz Savienības tiesību normu saturu (spriedums, 2012. gada 12. jūlijs, *SC Volksbank România*, C-602/10, EU:C:2012:443, 86. punkts un tajā minētā judikatūra).

29 Tiesa it īpaši ir uzsvērusi – ja risinājumi, kuri valsts tiesību aktos ir sniegti situācijām, uz kurām neattiecas aplūkotā Savienības tiesību akta piemērošanas joma, atbilst tiem, kādi ir paredzēti minētajā tiesību aktā, Savienības interesēs noteikti ir tas, lai, nepieļaujot turpmākas interpretācijas atšķirības, normas, kuras ir pārņemtas no šā tiesību akta, tiktu interpretētas vienveidīgi (spriedums, 2017. gada 19. oktobris, *Solar Electric Martinique*, C-303/16, EU:C:2017:773, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

30 Turklāt jautājumi par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi pašas noteiktā tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu kontekstā un kuru pareizība Tiesai nav jāpārbauda, ir atbilstīgi. Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu vienīgi tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saiknes ar faktisko situāciju pamatlietā vai pamatlietas priekšmetu, vai arī gadījumos, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2019. gada 3. jūlijs, *UniCredit Leasing*, C-242/18, EU:C:2019:558, 46. punkts un tajā minētā judikatūra).

31 Turklāt Tiesa vairākkārt ir nolēmusi, ka prejudiciāla nolēmuma ietvaros tās kompetencē nav lemt par valsts tiesību normu interpretāciju un nospriest, vai valsts tiesas sniegtā to interpretācija ir pareiza, jo šāda interpretācija ir valsts tiesu ekskluzīvā kompetencē (spriedums, 2019. gada 3. jūlijs, *UniCredit Leasing*, C-242/18, EU:C:2019:558, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).

32 Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

33 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pie informācijas, kura kredītlīgumā saskaņā ar šo tiesību normu ir jānorāda skaidri un lakoniski, pieder arī šīs direktīvas 14. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētā kārtība par to, kā aprēķināt atteikšanās tiesību termiņu.

34 Saskaņā ar minētās direktīvas 10. panta 2. punkta p) apakšpunktu kredītlīgumā skaidri un lakoniski norāda ne tikai "informāciju par to, vai pastāv vai nepastāv tiesības atteikties no līguma", un "laika periodu, kurā var izmantot atteikšanās tiesības", bet arī "citus minēto tiesību izmantošanas nosacījumus".

35 Kā izriet no Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta, aplūkojot to šīs direktīvas 31. apsvēruma gaismā, prasība kredītlīgumā, kas ir sagatavots papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju, skaidri un lakoniski norādīt šajā tiesību normā minētos elementus ir vajadzīga, lai patērētājs varētu zināt savas tiesības un pienākumus (spriedums, 2016. gada 9. novembris, *Home Credit Slovakia*, C-42/15, EU:C:2016:842, 31. punkts).

36 Šī prasība palīdz sasniegt ar Direktīvu 2008/48 nosprausto mērķi, kurš ir vērsts uz to, lai patēriņa kredītu kontekstā attiecībā uz vairākām būtiskām jomām paredzētu pilnīgu un obligātu saskaņošanu, kas tiek uzskatīta par nepieciešamu, lai visiem Savienības patērētājiem nodrošinātu augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un sekmētu funkcionējoša patēriņa kredītu iekšējā tirgus izveidi (spriedums, 2016. gada 9. novembris, *Home Credit Slovakia*, C-42/15, EU:C:2016:842, 32. punkts).

37 Ņemot vērā atteikuma tiesību lomu patērētāju aizsardzībā, informācija par šīm tiesībām šim patērētājam ir absolūti nozīmīga. Lai šo informāciju varētu pilnībā izmantot, patērētājam iepriekš ir jāzina nosacījumi, termiņi un kārtība, kādā izmantojamas atteikuma tiesības (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2019. gada 23. janvāris, *Walbusch Walter Busch*, C-430/17, EU:C:2019:47, 46. punkts).

38 Turklāt Direktīvas 2008/48 14. pantā paredzēto atteikuma tiesību efektivitāte krietni mazinātos, ja kārtība par to, kā aprēķināt atteikuma tiesību termiņu, nebūtu viens no nosacījumiem šo tiesību izmantošanai minētās direktīvas 10. panta 2. punkta izpratnē, kurš noteikti ir jāietver kredītlīgumā.

39 Ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pie informācijas, kura kredītlīgumā saskaņā ar šo tiesību normu ir jānorāda skaidri un lakoniski, pieder arī šīs direktīvas 14. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētā kārtība par to, kā aprēķināt atteikšanās tiesību termiņu.

Par otro jautājumu

40 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts, ka kredītlīgumā saistībā ar šīs direktīvas 10. pantā minēto informāciju tiek izdarīta atsauce uz valsts tiesību normu, kurā ir vēl nākamā atsauce uz citām attiecīgās dalībvalsts tiesību normām.

41 Vispirms jākonstatē, ka pamatlietā aplūkotajā līgumā ir precizēts, ka atteikšanās tiesību termiņš sākas pēc līguma noslēgšanas, taču tikai tad, kad aizņēmējs ir saņēmis visu *BGB* 492. panta 2. punktā minēto obligāto informāciju. Šajā tiesību normā savukārt ir atsauce uz *EGBGB* 247. panta 6.–13. punktu, kurā ir vēl nākamā atsauce uz citām *BGB* normām.

42 Tādējādi iesniedzējtiesa konstatē, ka obligātā informācija, kuras paziņošana patērētājam nosaka līguma atteikuma termiņa sākumu atbilstoši Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunktam un tās 14. panta 1. punkta otrajai daļai, pati par sevi nav ietverta aplūkotajā līgumā. Tā uzskata, ka patērētājam šīs informācijas identificēšanai tādējādi ir jāizpēta virkne valsts tiesību normu dažādos tiesību aktos.

43 Jāatgādina – kā tas izriet no Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkta otrās daļas b) apakšpunkta –, ka atteikuma termiņu sāk skaitīt tikai tad, kad patērētājam ir nodota šīs direktīvas 10. pantā paredzētā informācija, ja šis datums ir vēlāks par kredītlīguma noslēgšanas dienas datumu. Minētajā 10. pantā ir uzskaitīta kredītlīgumā ietveramā informācija.

44 Taču, ja patērētāja noslēgtajā līgumā attiecībā uz informāciju, kuru ir prasīts minēt saskaņā ar Direktīvas 2008/48 10. pantu, ir atsauces uz konkrētām tiesību normām, patērētājs, pamatodamies vien uz līgumu, nav spējīgs novērtēt nedz savu līgumsaistību apjomu, nedz pārbaudīt, vai viņa noslēgtajā līgumā ir visa saskaņā ar minēto tiesību normu prasītā informācija, nedz *a fortiori* pārliecināties, vai šajā sakarā ir sācies atteikuma tiesību, kas viņam var būt, izmantošanas termiņš.

45 Turklāt patērētāja zināšanas un pareiza izpratne par informāciju, kurai kredītlīgumā ir jābūt saskaņā ar Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktu, ir vajadzīgas pienācīgai šī līguma izpildei un it īpaši – izmantojot patērētāja tiesības, tostarp arī atteikuma tiesības.

46 Šajā sakarā jānorāda, ka Tiesa ir nospriedusi – ja direktīvā patērētāju tiesību aizsardzības jomā konkrētajam profesionālim ir paredzēts pienākums informēt patērētāju par līgumsaistību saturu, kuras viņš patērētājam ir piedāvājis un kuras konkrētos aspektos regulē dalībvalsts tiesību normas vai imperatīvs regulējums, šim profesionālim šis patērētājs ir jāiepazīstina ar minēto tiesību normu saturu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 26. aprīlis, *Invitel*, C-472/10, EU:C:2012:242, 29. punkts).

47 Tālab vienkārša atsauce līguma vispārējos nosacījumos uz tiesību aktu vai regulējumu, kurā noteiktas pušu tiesības un pienākumi, nav pietiekama (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 21. marts, *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 50. punkts).

48 Tādā situācijā, kāda aplūkota pamatlietā, līdz ar to ir jāsecina, ka konkrētajā līgumā izdarītā atsauce uz valsts tiesību normām, kā norādīts šī sprieduma 41. punktā, neatbilst šī sprieduma 43.–47. punktā minētajai prasībai patērētāju informēt skaidri un lakoniski par laika periodu, kurā viņš var izmantot savas atteikuma tiesības, un citiem minēto tiesību izmantošanas nosacījumiem saskaņā ar Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunktu.

49 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts, ka kredītlīgumā saistībā ar šīs direktīvas 10. pantā minēto informāciju tiek izdarīta atsauce uz valsts tiesību normu, kurā ir vēl nākamā atsauce uz citām attiecīgās dalībvalsts tiesību normām.

Par trešo jautājumu

50 Ņemot vērā uz otro jautājumu sniegto atbildi, uz trešo jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

51 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (sestā palāta) nospriež:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK, 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pie informācijas, kura kredītlīgumā saskaņā ar šo tiesību normu ir jānorāda skaidri un lakoniski, pieder arī šīs direktīvas 14. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētā kārtība par to, kā aprēķināt atteikšanās tiesību termiņu.

2) Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts, ka kredītlīgumā saistībā ar šīs direktīvas 10. pantā minēto informāciju tiek izdarīta atsauce uz valsts tiesību normu, kurā ir vēl nākamā atsauce uz citām attiecīgās dalībvalsts tiesību normām.

[Paraksti]